

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Res. 1. An Cardinalis, vel quivis alius non expressè, professus in Religione,
sit eligibilis in Generalem alicujus Religionis sine autoritate Pontificis? Et
docetur absque autoritate Pontificis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

TRACTATUS PRIMUS

DE

DVBIIS REGVLARIVM.

RESOLVTIO PRIMA.

An Cardinales, vel quilibet alius non expresse professus in Religione, sit eligibilis in Generalem alicuius Religionis sine auctoritate Pontificis?

Et docetur absque auctoritate Pontificis aliquem non posse eligi in Praelaturam Regularem, nisi expresse in illa Religione emiserit professionem: ita ut si dignus non inueniatur in Religione, non potest eligi in Superiorem professus alterius Religionis.

Et notatur, quod electio facta in Ecclesia Regulari de non professio venit irritanda, consuetudine non obstantem contraria; & quod hodie est ipso iure nulla.

Et aduertitur non posse Praelatum Regularem subicere subditum suum Episcopo in foro conscientiae, & multo minus in foro externo, & contentioso. Ex part. 9. tit. 9. & Miscell. 4. Rel. 63. alias 62.

§. 1. **N** A C questionem a nemine, quod sciam, in terminis vidi pertractatam; sed nostris arumnosis temporibus illam vidimus non sine omnium admiratione in praxi positam: nam Patres Religionis N. elegerunt in suum Generalem Cardinalem N. Tunc quaesitus fuit de huiusmodi electione iudicium meum proferre: Ideo more meo clare, & resolutiorè;

2. Affero primò, dictam electionem fuisse illicitam, vt patet ex toto Titulo de elect. lib. 1. Decretalium. praesertim ex cap. *Causam*, cap. *Officij*, c. *In magistrum*. & cap. *Cum ad nostram*, & docet Glossa in cap. *Presbyteros*, 16. q. 1. vers. *Abbatem*, Facit etiam Clement. 1. de statu *Monachorum*, & c. *In noua*, 16. q. 7. cum Concil. Trid. sess. 14. cap. 10. & sess. 25. c. 21. & communiter Doctores, vt Vallensis Paratita in *Decretal. lib. 6. tit. 6. §. 5. n. 3.* Honor. in *sum. Decret. lib. 1. tit. 6. num. 12.* Tolofanus de *elect. cap. 10. num. 7.* Syluester *ver. elect. 1. quest. 13.* Castellius de *elect. c. 20. num. 1.* Laurorius vbi infra, Layman in *qq. Can. de Prael. Eccles. cap. 16. quest. 193.* Lezana in *summa qq. Regul. tom. 1. cap. 15. num. 35. & cap. 18. num. 5.* Zipaeus in *Analyt. Iur. Pont. lib. 1. tit. de electione. numer. 8.* & alij penes ipsos, afferentes, absque auctoritate Sedis Apostolicae, aliquem non posse eligi ad Praelaturam Regularem, nisi expresse in illa Religione emiserit Professionem. Quod certum esse, ex obligatione iuris positiuè, stantibus supradictis textibus, obseruat, & docet Suarez de *Religione tom. 4. lib. 2. cap. 3. num. 8. & seqq.* quicquid fit de obligatione
Tom. V I I.

iuris naturalis, quod voluit Miranda in *Manuali tom. 2. q. 3. art. 4.* Et rectè quidem hoc fuit determinatum à Sacris Canonibus, quia non Professus non potest habere experimentum disciplinae Regularis, & Regiminis. Vide etiam alias rationes apud Gonzalez in *Regul. 8. Cancel. glo. 8. num. 78.* vbi addit declarationem Sacrae Congregationis Concilij sub die 12. Decembris 1585. afferentis Abbatis, & beneficia administrationem habentia, non nisi Professis, iuxta Canones, conferri posse. Quod adeo verum est, vt Suarez vbi supra num. 11. Bononia num. 4. affererint etiam si dignus non inueniatur in religione, absque auctoritate Summi Pontificis, non posse eligi in Superiorem Professum alterius Religionis. Dicendum est igitur dictam electionem fuisse illicitam. Sed difficultas est an fuerit inualida. Idèd,

3. Affero secundò dictam electionem, non solum illicitam, sed etiam inualidam fuisse, vt patet expresse ex cap. *Nullus, de elect. in 6. & ex Clemen. 1. eodem titulo, & lib. vnde Panoormitanus in cap. causam, n. 6.* sic ait: Nota quòd electio facta in Ecclesia Regulari de non Professo, venit irritanda, consuetudine contraria non obstante. Hodie verò est ipso iure nulla, per cap. *Nullus, de elect. in 6.* Sic ille, Imò Suarez contra ipsum putat, vbi supra n. 9. etiam ex iuribus antiquis ante cap. *Nullus*, dictam electionem fuisse nullam. Quod etiam docet Glossa, in cap. *Cum causam de elect.* citans cap. *Abbatem*, & c. *Quamuis* 18. q. 2. Et ratio est, quia conditio Professionis est ita necessaria, vt sine illa electus esset inhabilis; quia illa conditio ponitur tanquam de forma substantiali electionis, & necessaria, tam ex parte eligentium, quam ex parte electorum, vt infra probabitur. Ergo, & c. Hanc sententiam docet etiam Laurorius in *var. Elucubrat. tit. 4. cap. 16. num. 127.* Castellius de *elect. c. 20. num. 1.* citans Abbatem; quibus adde Mirandam vbi supra, & q. 23. art. 11. concl. 4. Samuellem, in *disp. de elect. tract. 2. contr. 1. concl. 3. num. 5.* Layman. in *qq. can. de Prael. Eccl. cap. 16. q. 189.* Bononiam, *tract. de elect. part. 2. c. 5.* in meo Codice *aub. 87. num. 4.* Riccium in *praxi tom. 4. vers. 136. num. 5.* cum alijs penes ipsos. Et ita firmavit Sacra Rota in vna Vrgellensi Abbatiæ die 26. Mercurij 1583. coram Seraphino tom. 1. *dec. 647. num. 1.* vbi sic habetur. Fuit resolutum pro nulitate electionis Francisci, sine aliqua difficultate, quia non erat expresse Professus. cap. *Nullus, de elect. in 6.* Ita Sacra Rota.

4. Nec obstat primò, quòd c. *Nullus*, & *Clemen. 1.* loquuntur de tacito, vel expresse Professo, & non de nullo modo Professo, ergo cum versemur in odiosis

& pœnalis, textus ille non est extendendus præter casum expressum. Respondeo: Nos non versari in odiosis, sed in fauoralibus cum determinationes illæ Pontificiæ, latae sunt in fauorem Religionum propter earum bonam gubernationem; non enim, vt dicunt Canones, conueniens erat ad Regimen Religionis illum eligi, qui nullam habet cognitionem de statu, & obseruantia Regulari. Adde, quod dato, & non concesso, quod versaremur in odiosis, & pœnalis, tamen lex pœnalis ex identitate, vel paritate rationis, extenditur ad eos casus, causas, & personas, in quibus eadem, vel par obineat ratio. Communis, est Doctorum sententia, Daniel Mollanus, in *Comment. ad constit. elect. Saxonie*. 4. 1. numer. 10. & 11. par. 4. Portel. in *Respons. Regul. tom. 2. casu 30. n. 2. 3. & 4.* Cardinalis Tuschus *concl. pract.* 31. n. 38. tom. 6. Ioan. Petrus Surdus *decision. Mantuan.* 62. num. 27. Sanchez de *Matrim. lib. 3. disp. 42. num. 4.* Ludolphus Schraderus de *Feud. par. 9. sect. 6. num. 12. Cod. de seru. fugitiu.* Carolus Ruinus *conf.* 112. num. 18. *conf.* 3. numer. 13. vol. 5. Et in tali casu proprie non efficitur extensio, sed comprehensio: quia lex illa dicitur re dicitur, quod ratione eiusdem comprehenditur; vt optime obseruat Borgninus Caualeanus, *decision. Finzanens.* 3. num. 7. p. 3. Ioan. Petrus Surdus, *decision. Mantuan.* 62. num. 25. Hartmanus Pistoris, *lib. 3. g. 30. num. 18. & lib. 4. g. 6. num. 23.* Ludolphus Schraderus *conf.* 23. num. 36. vol. 2. Gutierrez in *pract.* 99. lib. 3. g. 17. num. 83. cum aliis, quos ad satietatem adduxi in par. 6. tract. 1. ref. 34. Si igitur Canones determinant, tacite professum non esse eligendum ad Prælatum, nec expressè professum in vno Monasterio, esse eligendum in alio; quanto magis dicendum est, disposuisse nullo modo professum (vt est in casu nostro) posse eligi ad Generalatum. Quis potest dicere hunc casum non inesse, & comprehendendi in dictis iuribus? Vide omnino me ipsum, vbi supra.

4. Nec obstat secundò, quod in Constitutionibus Pontificiis non includuntur Cardinales, nisi de illis expressa fiat mentio. Nam respondeo cum Dicastillo de *inst. lib. 2. tract. 1. disp. 5. dub. 7. num. 234.* Escobar *lib. Theol. moral. tract. 1. exam. 1. c. 6. n. 6.* & aliis, hoc non procedere in rebus interdictis à iure communi, & in Constitutionibus insertis in corpore iuris, nam alioquin, Cardinales percussentes Clericos, alienantes bona Ecclesiastica, legentes libros hæreticorum, non incurrerent in censuras. Sed in nostro casu, Canones, de quibus loquimur, non solum habentur in corpore iuris veteris Decretalium, sed etiam in nouo Sixti, & Clementinarum, vt supra ostensum est: ergo, &c. Et ideò testatur mihi Doctus, & amicissimus Pater Abbas Don Hilarion Roncati, Ripam in 1. lib. *Decretal. respons.* 10. de electione, docere, non posse eligi in Abbatem, qui non est Professus; etiam si sit Cardinalis. Adde, quod requisitio Professionis apponatur tanquam forma: nam particula nisi, inducit conditionem, ex leg. obligationum §. conditio ff. de obligat. & action. leg. fideicommissum, ff. de legat. 3. & docet Barbosa in *leg. Titia, n. 36. vers. Neque obstat secundo, ff. soluto matrim.* Conditio autem inducit formam; vt obseruat Felinus in *cap. dilecto, n. 6. de Rescript.* Valquez de *Success. creat. lib. 1. §. 4. n. 26.* & alij quos adducit Vries ad *Ritum M. C. V. N. cap. 2. num. 355.* Ergo eius omisso reddit actum nullum, & inualidum, vt docuit sæpius Sacra Rota, & præsertim in vna Paduana feudi, die 21. Ianuarij 1627. coram Merlino; & docent communiter Doctores. Quod clare patet à fortiori in nostro casu: nam Pontifex apponit decretum irritans, inducens etiam

formam; vt patet ex decisionibus Rotæ, quas adducit Garzias de *Benefic. par. 9. cap. 2. numer. 230* & patet ex nouissima Coruicensi Pensionis, die 22. Martij 1632. coram Eminentissimo Domino meo Vespasio.

6. Nec obstat tertio quod Cardinalis N. erat Episcopus, & quod Ordo N. erat exemptus ab Episcoporum iurisdictione, ex privilegio. Ergo potuit illud renunciare, & se Episcopo subicere non solum, tanquam vniuersali Prælato, sed etiam particulari. Non inquam hoc obstat, quia contrarium assertendum est, vt patet ex cap. *Cum tempore, de Arbitris*, vbi Papa approbat quoddam compromissum inter Ecclesiam exemptam cum quodam Episcopo; & excipit; quæ contra Ecclesiam illius exemptæ libertatem in eo compromisso continentur; reddens hanc rationem, cum etsi sponte voleris, de iure tamen nequaeris sine licentia Romæ Pont. renunciare privilegijs vel indulgentijs libertatis, quæ Monasterium illud indicant ad ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere. Sic ibi Papa. Quo nihil clarius ad nostrum intentum potuit desiderari; est enim casus in terminis & iuat *cap. Cum olim, 2. de Privilegijs*. Vbi Papa circa Privilegia, vel causam vnius Ecclesiæ privilegiatæ, subdit hæc verba: Nos igitur attendentes, quod eadem Privilegia, non solummodo pro libertate Monasterij faciunt, sed etiam exprimebant ius respectum, & Ecclesiæ Romanæ iustitiam tuebantur, &c. Tertio faciunt pro hac parte plusquam tredecim Doctores graues, quos citat Sanchez, *citato cap. 3. g. lib. 4. Decalog. n. 29.* Qui omnes rationibus, & Textibus neruose probant, non posse Prælatum regularem, suum subditum subicere Episcopo, etiam in foro conscientia, vt absoluat ab illo in casu, à quo ipse Prælati regularis non potest. Et multo minus, dicant posse illum subicere Episcopo, quod ad forum externum, quia inquirunt, non potest Prælati Regularis in hoc renunciare Privilegio exemptionis spirituales sibi concessio, non personaliter, sed pro tota Religione. Et quamuis ipse Sanchez, *ibi, n. 32.* cum aliis Doctoribus teneat, posse Prælatum in foro solo interno subicere suum subditum Episcopo pro absolute Sacramentali, ait tamen cum Lapo, & Ancharano, id non posse Prælatum regularem facere, subdicendo illum Episcopo in foro externo, & contentioso, qui est noster casus. Itaque, si exemptus ab Episcopo, immediate subicitur Pontifici, & eius iurisdictioni, *cap. Grane gerimus, 19. de Officio ordinarij*, cum ibi adductis per Glossam, & Doctores, & in *l. fustulam, §. fin. cum Gloss. fin. ff. de seruitutibus rusticorum, & in l. Parietem, ff. eodem, cap. per exemptionem 9. cap. 6. Papa 10. de Privilegijs lib. 6.* Non ergo poterit exemptus Episcopi iurisdictionem sine licentia Pontificis prorogare; ex ratione Text. in *cap. 1. & 2. de foro competentis in nullo cap. significasti.*

7. Deinde probatur etiam hæc opinio, nam Archiepiscopus maiorem habet iurisdictionem in subditos suffraganei sui quam Episcopus in exemptos: imò at subditus suffraganei, sine illius licentia, non potest Archiepiscopi iurisdictionem prorogare ex *cap. Romana, de foro compet. in 6. cap. Pastoralis, de Officio ordinarij*. Ergo à fortiori, exemptus non poterit consentire in iurisdictionem Episcopi, sine licentia Pontificis. Et ita hanc sententiam more suo neruose, & doctè sustinet Valboa de Margouejo, in *Lectio. Salmanticensi. ad cap. 1. de foro compet. num. 34.* cui adde, me citato, *Barbosam de potest. Episcop. part. 2. allegat. 105. num. 76.* Sed, dato, & non concesso, regulares privilegiatos, posse se subicere Episcopis, hoc procederet quoad Episcopos locorum,

Sup hoc late in tom. 6. tr. 1. Ref. 79 & in alijs notis eius primæ not.

Sup. hoc infra lege ex Ref. 3. §. 1. prope finem, à vers. & idèd. &c.

Quæ hic est in tom. 9. tr. 1. Ref. 2. quæ vis videatur non facere ad rem; Sed melius ibi tr. 8. Ref. 3. & hic infra ex Ref. 3. §. 1. prope finem, à vers. Et ideo, & inferius 304. §. Confirmatur supradicta sententia, & in alijs multis eius an not.

eorum, in quibus morantur: nam illis de iure communi subiecti erant, ex cap. obitum. 61. dist. cap. Omnium Basilica, 16. quæst. 3. cap. Monasteria, cap. Abbatibus, 18. quæst. 2. cap. 1. de Offic. ordin. Sed in nostro casu, Religio se subiecti Cardinali N. Episcopo, in cuius Diocesi Monasteria non habebat. Ergo, &c.

8. Et tandem quartò non obstat dicere, (& hoc prima facie videtur validum Argumentum) Canones adductos, non esse intelligendos de Episcopis; quia ex dicto cap. Nullus, de elect. in 6. Nouitius, & Clericus secularis, potest eligi ad Episcopatum Ecclesiæ Cathedralis Regularis, vt immediate præf. Monachis; ait ibi Glossa verb. Regularibus, & in cap. quod Dei timorem, de statu Monach. verb. Regimen. Et rationem adducit Paulus Layman. in 99. Cas. de Præl. Eccles. cap. 16. quæst. 190. quia asserit, Dignitas Episcopalis supplet defectum Professionis. Ergo & in nostro casu, potuit Cardinalis N. Episcopus eligi ad Generalatum, non obstante, quòd Professio illius Religionis non erat, quia dignitas Episcopalis talem defectum supplebat. Non inquam hæc obstant: nam respondeo, casum in argumento adductum, esse casum specialem exceptum ab ipso Pontifice à lege generali; opposita in dicto cap. Nullus, propter rationem, & æqualitatem naturalem, vt seruaretur æqualitas inter seculares, & Regulares: nam sicut Regularis potest assumi ad Episcopatum Ecclesiæ Cathedralis secularis; vt patet ex cap. si Abbatem, & cap. quorundam, de elect. in 6. & Clem. 1. de elect. Ita secularis etiam è conuerso debebat assumi ad Episcopatum Ecclesiæ Cathedralis Regularis. Non tamen ex hoc sequitur, nec potest inferri, Ergo Episcopus secularis potest assumi ad Generalatum alicuius Religionis sine licentia Pontificis; cuius tamen auctoritate assumitur ad Ecclesiam Cathedralis Regularium, absolute, & primariò eligitur ad gubernandos Laicos illius Diocesis, vt patet per accedens, & secundario postea euenit, vt præf. Regularibus, ratione Ecclesiæ Cathedralis Regularis. Et nota, quòd in isto casu, licet quoad alia Regulares subdantur Episcopo seculari, tamen quoad instituta Regularia non recognoscunt alium superiorem, nisi Prælatum Regularem; vt determinauit Paulus III. in quadam Bulla; & Sacra Rota Romana anno 1604. coram Coccino, in causa Ludou. de Torre Archiepiscopi montis Regalis, cum Patribus Benedictinis. Et ita docet etiam Lezana in Summa 99. regul. tom. 3. verbo Episcopus quoad regulares, num. 16. Barbosa de Potest. Episcop. par. 3. Allegat. 105. num. 73. Gratianus, discept. forens. c. 270. n. 4. & alij. Ergo, &c.

9. Itaque ex omnibus supradictis apparet, electionem Cardinalis Episcopi, vel cuiuscumque alius non expressè Professi, in Generalem Religionis, esse illicitam, & inualem, & illam facientes introducerent in Ecclesia Dei rem nouam, & vsque adhuc inauditam.

RESOL. II.

An expediat Generales Religionum esse perpetuos? Ex p. 3. tr. 2. Ref. 124.

§. 1. Affirmatiuam sententiam mordicus tenet Nauarrus commen. 3. de Regul. v. 3. & lib. 3. de stat. Monach. conf. 7. num. 8. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 7. art. 6. Suarez de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. Tom. VII.

cap. 7. n. 5. Azorius tom. 1. lib. 12. c. 20. q. 21. & alij. Ratio est, quia ex temporanea duratione fit, vt Generales certo modo à subditis dependant, cum ab eis deprimi, & erigi possint, & per consequens fit, vt eorum autoritas multum diminuat, cæteras rationes videbis apud citatos DD.

2. Sed his non obstantibus supradictam sententiam non esse ita certam docet Layman Societatis Iesu in 99. canon. c. 17. q. 235. vbi sic ait. Non desunt qui expedire magis existimant, vt Ordinum Prælati in perpetuum instituantur; sed hanc rem difficile est definire, cum ex vtraque parte tam commoda, quam incommoda existant. Ita ille, & ante illum Ioannes Baptista Antonucius, in catechesi Neapolit. lib. 1. de simon. priuat. cap. 6. fol. mibi 184. vbi ita asserit. Ergo licet Nauarrus opinionem de perpetuitate Generalium aliquando probauerim, hodie tamen in hac re anceps sum, cum valde probabiles rationes sint pro vtraque parte, tum propter iustitiam distributionem, tum propter incautam electionem ab initio factam, & præsertim quoad capita Ordinum. Hæc Antonucius; vide etiam Tamburinum de iure Abbat. tom. 1. disp. 23. quæst. 3. n. 4. vbi putat quòd hæc res arbitraria sit, & quòd alterutra pars eligi possit, dummodo incommoda, quæ in vnaqueque illarum contingere possint, quantum fieri possit, euitentur.

RESOL. III.

An in Religione Clericorum Regularium Minorum Generalis possit confirmari ad alium sexennium absque vlla dispensatione?

Et deducitur, quòd vbi militat eadem ratio, debet esse eadem iuris dispositio.

Et quòd vbi est eadem ratio, dicitur adesse eadem lex non extensiuè, sed comprehensiuè.

Et quòd mens legis magis est attendenda quam verba. Ex p. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 1.

§. 1. DE hoc casu à Patribus dictæ Religionis interrogatus, testati sunt mihi quendam virum dignitate & sapientia eminentissimum de hæc re consultum in partem affirmatiuam inclinasse ex verbis Constit. p. 4. c. 18. n. 10. vbi sic habetur; *Generalis sex annos perduret quantum ab vno ad aliud Generale Capitulum interponitur, si tamen qui in defectu Generalis infra sexennij spatium ad hunc ipsum gradum assumptus perdurauit solummodo ad sequens generale Capitulum, in quo tamen nullatenus confirmari posse volumus.* Quæ quidem vltima verba videntur tantum intelligenda de Capitulo generali faciendo post sexennium, in quo Generalis defecit, & in eius loco alius assumptus est, qui perdurauit vsque ad sequens Capitulum; quòd probatur ex dictis verbis, in quo tamen nullatenus confirmari posse volumus. Nam dictio, *Tamen*, est limitatiua, & restrictiua, vt patet ex leg. Ita tamen ff. ad Trebell. & in l. vbi adhuc §. ita tamen, C. de iure dotium notat Ruin. con. 1. n. 12. lib. 4. Mehoch. consil. 146. n. 8. Vulpell. de præpos. & adverb. signifi. sub hæc dicti. qui etiam notat dictam particulam esse diuersificatiuam, diuersificans vnum casum ab alio, & includens quòd terminat, & omne aliud excludens. Sed his non obstantibus negatiuè sententiæ ego adhæreo, quia clara sunt verba *Constitutionis*, nempe Generalem non debere perdurare nisi per sexennium ablata potestate eum confirmandi, & hoc vt necessariò dicendum videtur propter inconuenientia, quæ ex diuturna gubernatione, & ex dicta confirmacione

A 2 macione